

розширення цих обмежень за умов політизованого суспільства, досягнутих демократичних завоювань, вважаю, було б недоцільним.

Список використаних джерел:

1. Котик Олександр – «Устрій Січі – Виборча система Січі, ред. 2009 року.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; остання редакція від 25.06. 2008 р. // [http:// zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg= 254%EA%2F96–E2%F0](http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%E2%F0).
3. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474– XIV.
4. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 11 листопада 2011 року № 4061–VI.
5. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року № 2487–VI.
6. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. (Док. ООН/PES/217 А) // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
7. Дерев'ямко С. Віковий ценз учасників виборів і референдумів за конституціями світу: порівняльно-правовий аналіз // *Вибори та демократія*. – 2008. – № 1 (15). – С. 17–24.

Половинець Я.Є.

студентка,

Науковий керівник: Пелех І.В.

*кандидат юридичних наук, викладач,
Запорізький національний університет*

МЕХАНІЗМ ТА ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Прийняття Основного Закону нашої держави є тільки початковою сходинкою конституційного регулювання, яка формулює вимоги до поведінки суб'єктів права. І якщо зміст вимог не виділяє спрямованості діяльності органів державної влади та є нормами поведінки, то конституція залишається красивою основою, яка вимагає шанування, а не виконання та дотримання. Змістову основу, суть конституціоналізму на думку В.М. Шаповала, виражає формула «конституційно-правова норма плюс практика її реалізації» [1, с. 126].

Проблеми механізму та форм реалізації Конституції України розглядали вчені-правознавців, що працюють у галузі конституційного права, зокрема, Мазур Р.В., Абдулаєва М.І., Авакьяна С.А., Батанова О.В., Гринюка Р.Ф., Зайця А.П., Карпачової Н.І., Козлова А.Є., Костецької Т.А., Котока В.Ф., Лискової О.І., Миронова М.А., Мурашина О.Г., Оксамитного В.В., Орлової О.В., Педька Ю.С., Погорілка В.Ф., Пушкіної О.В., Рабіновича П.М., Рудакова Н.А., Скрипнюка О.В., Тодики Ю.М., Федоренка В.Л., Чуб О.О., Шемшученка Ю.С. та ін.

Конституція діє і живе тільки в тому разі, якщо вона втілюється в практичній діяльності громадських органів та органів держави, у поведінці всіх суб'єктів правовідносин. Як неодноразово вказують у своїй роботі В.Я. Тацій та Ю.М. Тодика, реалізація конституційних приписів має неабияке

значення, виходячи з юридичних властивостей Конституції України і насамперед із того, що вона має найвищу юридичну силу [2, с. 20-25]. Предметом правового регулювання Основного Закону є не якась певна сфера суспільних відносин, а всі, і в кожній з цих сфер проявляється її активна роль. В тому випадку, коли норми конституції не виконуються, то це досить негативно впливає на норми законодавства галузевого. Якщо активно використовувати викладений у Конституції України зміст, то можна неабияк вплинути на всі соціальні процеси [3, с. 334]. Реалізація норм конституції є втіленням у практичній діяльності закладених у ній демократичних основ для забезпечення свобод та прав кожної особи. Демократичний державно-правовий розвиток українського народу не може реалізовуватися за межами конституційних приписів. Саме Конституція України юридично оформляє основні параметри державності, розподіляє повноваження між владними структурами, наділяє громадян, їх об'єднання правами і покладає обов'язки, створює правові передумови забезпечення в країні демократичного політичного режиму [4].

Втілення приписів Основного Закону України в правомірних діях юридичних осіб, громадян, державних органів, їх посадових осіб і є реалізацією його норм [5, с. 57]. Реалізація – це повне втілення цих норм у життя, у практичній діяльності. На думку Л. Бориславського, вона забезпечується:

- організацією щодо виконання конституційних положень;
- безпосереднім здійсненням норм конституції шляхом їх використання, дотримання, виконання, застосування;
- застосуванням заходів заохочення, виховання та примусу;
- наглядом та контролем за дотриманням та виконанням норм права [6, с. 121-122].

Вказані форми реалізації існують на діють для того, аби перетворити в життя виражену у конституції волю народу України.

Механізм реалізації норм конституції – це сукупність інституційних та правових елементів, за допомогою котрих забезпечується втілення конституційних приписів на практиці. Механізм реалізації не обмежується тільки юридичним блоком, бо на цей процес вагомо впливають політична та соціально-економічна ситуація, соціально-психологічна ситуація в країні, рівень правової та загальної культури, моралі, історичний етап розвитку суспільства та держави та ін. чинники. Важливі складові механізму реалізації – органи місцевого самоврядування, державні органи, що забезпечують застосування конституційних норм в процесі нормотворчості, правоохоронної та правозастосовчої діяльності (інституційний блок). Існує чотири форми реалізації, а саме: дотримання, використання, виконання та застосування [4].

Дотриманням конституційних норм є форма реалізації, при якій потрібно утримуватися від дій, які суперечать нормам конституції. Таким чином, ст. 68 Основного Закону України говорить, що кожен повинен дотримуватися Конституції та законів України, не посягати на права та свободи, честь та гідність інших людей [7]. Це модель пасивної поведінки суб'єктів правовідносин. В ній реалізуються заборонні конституційні норми, а в основі знаходяться заборонні диспозиції. Заборонна диспозиція – вимога до суб'єктів утримуватись від певної негативної поведінки. Ця вимога створена для всіх

без винятку суб'єктів права. У конституційному праві не так багато заборон. Це стосується і Конституції України, яка спрямована на забезпечення активної поведінки суб'єктів правовідносин [4].

Виконання конституційних норм – це активна поведінка суб'єктів права, що впливає з приписів конституції. Виконання вимагає активної поведінки суб'єктів. У Конституції України закріплені такі способи виконання норм:

– усі суб'єкти права зобов'язані виконувати Конституцію та закони України;

– держава повинна виконувати ратифіковані міжнародні договори;

– кожен громадянин України має виконувати свої обов'язки [4].

Використання норм Основного Закону України – форма, при якій суб'єкти права шляхом реалізації наданих їм суб'єктивних прав у вигляді правомочностей або ж дозволу. Даний дозвіл суб'єкт права реалізовує своїми діями та на свій розсуд. Наприклад, громадянин може брати участь у референдумах та виборах, або ж дане право не реалізовувати. Використовуючи норми конституції, суб'єкти реалізують надані їм Конституцією України право на освіту, працю, житло. Так реалізуються уповноважуючі конституційні норми. Прикладом цієї норми: «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності» (ч. 1 ст. 41 Конституції України) [7].

Застосування конституційних норм – функція державних та інших органів, осіб, метою якої є забезпечення адресатам цих норм реалізацію їх обов'язків та прав, також забезпечувати нагляд та контроль за цим процесом. Застосування цих норм має місце в правозастосовчій діяльності органів державної влади, а також інших суб'єктів права та відбувається у встановленому законом порядку. Так, використання та виконання норм конституції суб'єктами держави часто недостатній для реалізації норм. В певних випадках потрібні позитивні дії громадських формувань, органів держави та органів місцевого самоврядування, також інших суб'єктів права. При застосуванні конституційних норм важливе місце посідає ст. 8 Конституції України, відповідно до якої норми Конституції – це норми прямої дії. Це положення вперше закріплене в конституційній практиці нашої держави. Проте нормативна основа механізму реалізації Конституції України передбачає можливість як безпосереднього застосування норм, так і опосередкованого, (через норми галузевого законодавства) [8, с. 75]. Застосовуючи конституційні норми, нема необхідності та потреби протиставляти опосередковану та безпосередню форми їх реалізації, бо зазвичай норми конституції реалізуються разом з нормами різних галузей права. А це тому, що самих норм Основного Закону не завжди буває вдосталь для втілення на практиці конституційних приписів. Норми конституції на відміну від інших галузей права недостатньо захищені власними санкціями [8, с. 75].

Надавши загальну характеристику механізму та формам реалізації Конституції України, варто підсумувати, що проблема реалізації Конституції України відіграє досить вагомую роль у забезпеченні втілення на практиці норм та принципів нової Конституції України. Механізм реалізації норм Конституції – це сукупність інституційних та правових елементів, за допомогою котрих забезпечується втілення конституційних приписів на

практиці. Механізм реалізації не обмежується тільки юридичним блоком, бо на цей процес вагомо впливають політична та соціально-економічна ситуація, соціально-психологічна ситуація в країні, рівень правової та загальної культури, моралі, історичний етап розвитку суспільства та держави та ін. чинники. Важливі складові механізму реалізації – органи місцевого самоврядування, державні органи, що забезпечують застосування конституційних норм в процесі нормотворчості, правоохоронної та правозастосовчої діяльності (інституційний блок). Існує чотири форми реалізації, а саме: дотримання, використання, виконання та застосування.

Список використаних джерел:

1. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм: монографія / В. М. Шаповал. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 126.
2. Тацій В. Я. Проблеми реалізації Конституції України / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 2 (21). – С. 20-21.
3. Тодика Ю. М. Конституція України: проблеми теорії і практики: монографія / Ю. М. Тодика. – Х.: Факт, 2000. – С. 334.
4. Механізми реалізації Конституції України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2012/mechanizmy-realizatsiji-konstytutsiji-ukrajiny/>
5. Литвиненко А. Реалізація Конституції України / А. Литвиненко // Право України. – 1999. – № 7. – С. 57.
6. Бориславський Л. В. Деякі теоретичні і практичні питання реалізації Конституції України / Л. В. Бориславський // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції (м. Львів, 13-14 лютого 2003 р.). – Львів: Юрид. факультет Львівського нац. ун-ту ім. І. Франка, 2003. – С. 121-122.
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
8. Тодика Ю. М. Конституційне право України: підручник / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К.: Ін Юре, 2002. – С. 75.

Приходько Ю.А.

студентка,

Науковий керівник: Пелех І.В.

кандидат юридичних наук, викладач,

Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

У сучасній науці конституційного права України широко постає питання про визначення вектору виборчої системи, а точніше, який її вид більше підходить нашій державі. Узагалі, під поняттям виборчої системи слід розглядати систему суспільних відносин, пов'язаних з порядком організації і проведення виборів з метою формування представницьких органів публічної влади. Питанням виборчої системи України займалися такі вчені, як М. Баймуратов, М. Воронов, А. Георгіца, В. Журавський, Р. Калюжний, А. Колодій, В. Копейчиков; С. Лисенков, Г. Мурашин, Н. Нижник та інші [1, с. 38].